

کارشناسان اقتصاد در گفت‌وگو با «وطن امروز» به آسیب‌شناسی تسهیلات بانکی پرداختند

تسهیلات بانکی در خدمت تولید یا سوداگری؟

آمارها حاکی از آن است که در سال‌های اخیر فاصله معناداری بین نقدینگی و تولید ایجاد شده است

بوده است. همچنین بخش «تعمیر» و «خرید مسکن» که به ترتیب ۱/۶۳ و ۱/۱۸ درصد از تسهیلات بانکی را دریافت کرده، کمترین سهم از این تسهیلات را به خود اختصاص داده است.

کارشناسان چه می‌گویند؟

در این بین کارشناسان اقتصاد و تولیدکنندگان متفق‌القول پیکان نقد خود درباره مشکل سرمایه در گردش واحدهای تولیدی را به سوی بانک‌ها می‌گیرند. در ادامه علی سعدوندی و کامران ندری از کارشناسان خبره حوزه بانک کشورمان توضیح می‌دهند که حتی تورم موجود کشور هم ناشی از هدایت اشتباه نقدینگی توسط بانک‌ها بوده است. یعنی نه تنها بانک‌ها گامی در راستای تامین مالی تولید برداشته‌اند، بلکه ضد تولید هم عمل کرده‌اند. البته باید به نکته توجه داشت که انتظار بی‌چون و چرا از بانک‌ها برای اینکه به تولیدکنندگان تسهیلات تکلیفی با سودی معین و عموماً پایین‌تر از سطح معمول ارائه دهند دور از ذهن است.

باید توجه داشت بانک‌ها هم مانند دیگر بنگاه‌های اقتصادی به دنبال کسب سود هستند و اگر بازدهی مطلوبی نداشته باشند ورشکست می‌شوند اما رفتار بانک‌ها در تامین منابع برای سوداگری و ورود به بازارهای غیرمولد مسلماً پذیرفته نیست.

و ساختمان، بازرگانی، خدمات و بخش‌های متفرقه پرداخت شده که ۶۸/۳۸ درصد معادل ۴۷۹ هزار میلیارد از این مبلغ صرف تامین سرمایه در گردش در بخش‌های مختلف شده که بیشترین سهم از این تسهیلات را نیز به خود اختصاص داده است.

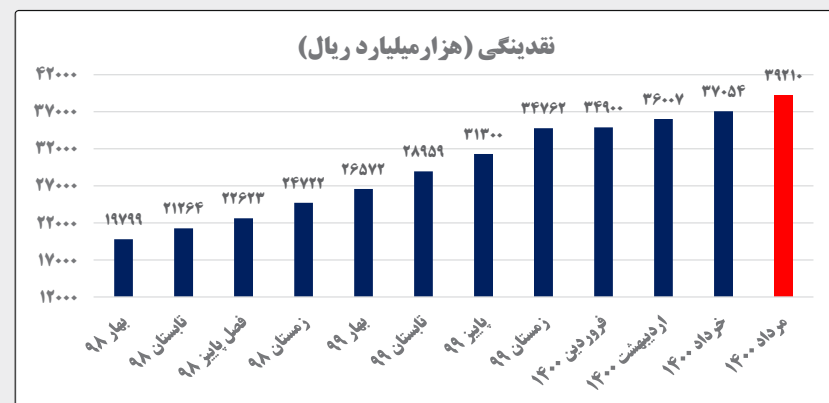
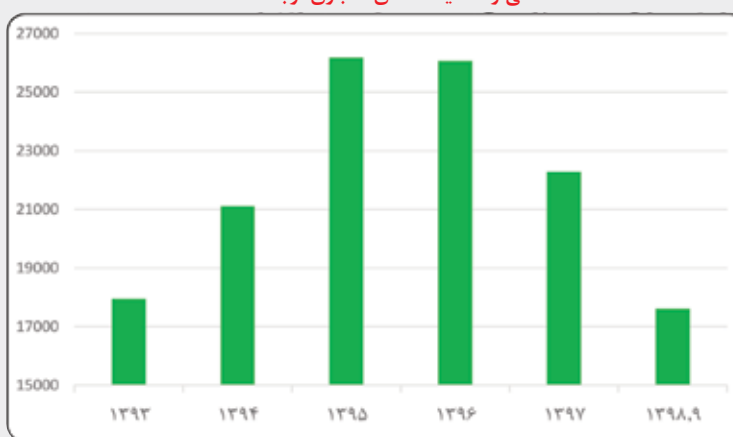
طبق جدیدترین آمار منتشرشده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت) بخش صنعت و معدن در این مدت ۲۱۵ هزار و ۵۲۰ میلیارد تومان تسهیلات از بانک‌ها و موسسات اعتباری دریافت کرده که ۷۹/۷ درصد معادل ۱۷۱ هزار و ۷۷۰ میلیارد تومان از آن به تامین سرمایه در گردش تخصیص داده شده است. بخش بازرگانی نیز در ۴ ماه نخست امسال ۱۱۵ هزار و ۸۱۰ میلیارد تومان تسهیلات دریافت کرده که ۵۲/۶۳ درصد از آن صرف تامین سرمایه در گردش شده است. بخش‌های خدمات، کشاورزی و مسکن نیز در این مدت به ترتیب ۲۹۰ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان، ۴۶ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان و ۷۰۰ میلیارد تومان تسهیلات دریافت کرده‌اند که سهم تامین سرمایه در آن به ترتیب ۶۹/۳۲، ۶۹/۴۲ و ۲۵/۳۲ درصد، معادل حدود ۳۴،۲۰۱ و ۱۱ هزار میلیارد تومان بوده است. در این میان سهم «پیدا»، «توسعه» و «خرید کالای شخصی» از کل تسهیلات پرداخت شده به بخش‌های مختلف به ترتیب ۱۱/۱۲، ۷/۶۹ و ۶/۲۶ درصد

حاکی از گرفتار شدن اقتصاد به یک رکود اقتصادی در کنار تورم است و سیاست‌گذاری برای حداقل کردن همزمان نوسانات اسمی و حقیقی اقتصاد را به اولویت اول سیاست‌گذاری اقتصادی تبدیل کرده است.

سهم سرمایه در گردش از تسهیلات بانکی چقدر است؟ در ۴ ماه نخست امسال مجموعاً بیش از ۷۰۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات از سوی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن، مسکن

زمان	درصد رشد نقدینگی
۹۳	۲۲
۹۴	۳۰
۹۵	۲۳،۲
۹۶	۲۲،۱
۹۷	۲۳،۱
۹۸	۲۵،۱
۹۹	۴۰،۶
مرداد ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ۹۹	۲۹،۱

میزان تسهیلات پرداختی بانک‌ها تعدیل شده با تورم تولیدکننده سالانه (سال پایه ۱۳۹۰) که حاکی از تشدید تنگنای اعتباری در بنگاه‌هاست

نرخ رشد سالانه سرمایه‌گذاری به قیمت ثابت

منبع: آمارهای بانک مرکزی و مرکز آمار

کامران ندری، استادیار دانشگاه امام صادق^(ع) در گفت‌وگو با «وطن امروز» مطرح کرد

بانک‌ها؛ عاملان خلق پول

تسهیلاتی که توسط بانک‌ها پرداخت می‌شود، از ظرفیت تولید بیشتر است. وی ادامه می‌دهد، در شرایط حال حاضر کشور ارائه تسهیلات به تولیدکننده نیز در کوتاه‌مدت صرف افزایش تقاضا می‌شود و زمانی که بخش تولید توانایی پاسخگویی به این تقاضا را ندارد، قیمت‌ها افزایش یافته و تورم به وجود می‌آید. برای مثال اگر برای ساخت یک ساختمان، تسهیلات بانکی به سازنده ارائه شود، این تسهیلات صرف خرید مصالح ساختمانی می‌شود. حال اگر مصالح ساختمانی در بازار وجود نداشته یا کم باشد، باعث افزایش قیمت شده و تورم ایجاد می‌شود.

به گفته وی، اگر رشد تسهیلات بیش از رشد تولید باشد، هیچ کمکی به بخش تولید نخواهد کرد. از سوی دیگر اگر نرخ تورم افزایش یابد، انگیزه سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های تولیدی کاهش پیدا می‌کند. به عبارت دیگر رابطه میان تورم و سرمایه‌گذاری در ایران یک رابطه منفی است، چرا که تاکنون و به رغم وجود تورم و رشد نقدینگی، سرمایه‌گذاری نه تنها افزایش نیافته، بلکه کاهش پیدا کرده است.

ندری می‌افزاید: آمارها نشان می‌دهد در سال جاری میزان سرمایه‌گذاری از میزان استهلاك سرمایه کمتر بوده است؛ به عبارت دیگر میزان سرمایه‌گذاری‌ای که در اقتصاد ایران انجام می‌شود، به اندازه‌ای نیست که بتواند جایگزین سرمایه‌مستهلك باشد. وی تاکید می‌کند: رشد نقدینگی باید کاهش پیدا کرده و متناسب با رشد تولید باشد. در غیر این صورت نمی‌توان انتظار داشت تسهیلات بانکی کارکرد و نقش اصلی خود را در اقتصاد کشور ایفا کند.

برای جبران کسری بودجه خود بانک‌های دولتی استقراض کرده و تسهیلات دریافت می‌کنند. این تسهیلاتی که توسط بانک‌ها به دولت داده می‌شود، از محل خلق پول است. این تسهیلات موجب بالا بودن نرخ رشد نقدینگی در اقتصاد است. به گفته وی، وقتی رشد اقتصادی در کشور وجود ندارد، در نتیجه تقاضا برای پول نیز ضرورتی ندارد. با فرض اینکه کسش تقاضا برای پول نسبت به درآمد، برابر با یک است، گفته می‌شود نرخ رشد نقدینگی بهتر است متناسب با نرخ رشد تولید باشد. این در حالی است که نرخ رشد تولید در ایران بسیار پایین است و حتی در یک دهه گذشته حدود صفر درصد بوده، در حالی که نرخ رشد نقدینگی حدود ۲۷ درصد برآورد شده است.

ندری معتقد است بانک‌ها در ایران بنگاه‌دار هستند؛ به این معنا که تسهیلات بانکی را به بنگاه‌هایی ارائه می‌کنند که تحت مالکیت مستقیم یا غیرمستقیم خودشان هستند با این حال مشکل اصلی در اقتصاد ایران این است که این اعتبارات و

کامران ندری، کارشناس اقتصاد و استادیار دانشگاه امام صادق(ع) در گفت‌وگو با «وطن امروز» اعطای تسهیلات بانکی را زمینه‌ساز خلق پول در اقتصاد می‌داند و می‌گوید: تسهیلات بانکی یا دارایی‌هایی که بانک‌ها خریداری می‌کنند، عمدتاً منجر به خلق پول می‌شود. حال در صورتی که تسهیلات بانکی وجود نداشته باشد یا بانک‌ها دارایی خریداری نکنند، طبیعتاً پول کمتری در اقتصاد توسط بانک‌ها خلق می‌شود.

به گفته وی، تنها محدودیتی که بانک‌ها برای خلق پول دارند، موضوع ذخایر نقدی آنها نزد بانک مرکزی است که برای پاسخگویی به سپرده‌گذاران از آن استفاده می‌کنند. در واقع زمانی که سپرده‌گذاران اقدام به برداشت از حساب خود می‌کنند، بانک‌ها برای تسویه، از ذخایر خود نزد بانک مرکزی استفاده می‌کنند. حال اگر بانک‌ها ذخایر کافی نداشته باشند، این روند برای آنها هزینه‌بر خواهد بود یا باید دارایی‌های خود را بفروشند یا در بازار بین بانکی، از بانک‌های دیگر استقراض کرده یا از تسهیلات بانک مرکزی استفاده کنند.

وی می‌افزاید: آنجا که نرخ بهره بین بانکی با توجه به نرخ تورم در اقتصاد ما، پایین است، لذا این رویه مشکلی جدی برای بانک‌ها ایجاد نمی‌کند. علاوه بر اینکه برای بانک‌ها نیز صرفه اقتصادی دارد. در نتیجه پایین بودن نرخ بهره در بازار بین بانکی دست بانک‌ها را برای خلق پول، چه به شکل اعطای تسهیلات و چه به شکل سایر سرمایه‌گذاری‌ها باز می‌گذارد.

کسری بودجه و بالا بودن نرخ رشد نقدینگی ندری ادامه می‌دهد: بخشی از خلق پول در کشور نیز حاصل کسری بودجه دولت است. دولت‌ها

علی سعدوندی، اقتصاددان و کارشناس اقتصاد در گفت‌وگو با «وطن امروز»:

تسهیلات بانکی تبدیل به منشأ تورم شده است

پیش‌روی بخش تولید انجام نشده است، لذا تا زمانی که موانع وجود داشته باشد، حتی به رغم رشد پول در کشور، کمکی به بخش تولید نخواهد شد و این پول تبدیل به تورم می‌شود.

لرزم حذف پدیده «ویژه‌خواری» وی می‌افزاید: ۱۹۰ کشور جهان توانسته‌اند تورم خود را کنترل کنند و این نشان می‌دهد کنترل پدیده تورم چندان دشوار نیست. در علم اقتصاد ارائه تسهیلات بانکی به خودی خود تورم‌زا نیست، مشروط بر اینکه تسهیلات به نهادهایی داده شود که تسهیلات دریافتی را بازگردانند. وی با اشاره به وضعیت ارائه تسهیلات بانکی در ایران می‌گوید: در ایران هر بانکی به فراخور شرایط خود تسهیلات ارائه می‌دهد. برای مثال تسهیلات بانک‌های خصوصی عموماً به افراد و نزدیکان تعلق می‌گیرد. در بانک‌های نیمه‌خصوصی نیز تسهیلات معمولاً به زیرمجموعه‌های بانک ارائه می‌شود. بانک‌های دولتی نیز به دولت تسهیلات پرداخت می‌کنند. در حالی که این شیوه پرداخت تسهیلات روش اداره اقتصاد کشور نیست. به گفته این کارشناس اقتصاد از زمانی که نظارت بانکی در کشور نباشد و تا زمانی که بساط «ویژه‌خواری» پابرجا باشد، نمی‌توان انتظار داشت وضعیت اقتصادی کشور بهبود یابد.

علی سعدوندی، اقتصاددان و کارشناس اقتصاد در گفت‌وگو با «وطن امروز» می‌گوید: زمانی که رشد نقدینگی از رشد تولید در یک کشور بالاتر باشد، بقیمانده آن تبدیل به تورم می‌شود. این موضوع در کشور ما در مقایسه با بسیاری از کشورهای پررنگ‌تر است. وی دلیل اصلی رشد نقدینگی را نیز رشد تسهیلات بانکی می‌داند و معتقد است وقتی تسهیلات بانکی بیش از حد افزایش پیدا می‌کند، تورم ایجاد می‌شود. در این شرایط تسهیلات بانکی تأثیری بر رشد تولید و رشد اقتصادی ندارد، چرا که رشد اقتصادی زمانی محقق می‌شود که بخش تولید روند طبیعی داشته باشد. به گفته وی، تولید طبیعی نیز بستگی به مولفه‌های متعددی از جمله قوانین و مجوزها دارد که متناسبانه در کشور ما وضعیت در این زمینه بسیار نامساعد است. در واقع موانع متعددی مقابل بخش تولید قرار دارد که از عملکرد طبیعی بخش تولید جلوگیری می‌کند. این در حالی است که اگر موانع موجود رفع شود، رشد تولید افزایش پیدا کرده و در نتیجه تسهیلات بانکی تورم‌زا نخواهد بود.

سعدوندی با اشاره به شعار امسال که بر موضوع مانع‌زدایی تاکید دارد، می‌گوید: متناسبانه تاکنون تلاشی برای رفع موانع

